5.2.2026

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta; kuuleminen 10.2.2026

Valtioneuvosten kirjelmät U 70/2025 vp ja U 53/2025 vp eduskunnalle

Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa valtioneuvoston kirjelmiin. Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus toimii alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2012-2027 välittävänä toimielimenä Kaakkois-Suomen ja Uudenmaan elinvoimakeskusten toimialueella sekä useissa OKM:n, STM:n, TEM:n ja YM:n hallinnonalan valtakunnallisissa teemaohjelmissa.

Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus esittää asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

Tuloksellisuuden lisäys nähdään tervetulleena vaikuttavuutta lisäävänä tekijänä. NRP -malli lisää mahdollisuuksia joustavaan hyödynnettävyyteen alue- ja rakennepolitiikan näkökulmasta. Työvoima- ja työllisyyspolitiikan, työsuojelun, henkilöstön osallistumisen, sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta keskiössä ovat erityisesti ihmiset. NRPP -rahastossa pääasiallinen väline, jolla investoidaan ihmisiin, on Euroopan sosiaalirahasto. Puhutaanpa sitten yleisemminkin elinvoimasta, kilpailukyvystä tai kokonaisturvallisuudesta, keskiössä ovat osaavat ja aktiiviset ihmiset alueella.

Asetusehdotuksessa on nostettu esiin, että vähintään 14 % suunnataan ESR -tyyppisiin toimiin. Sosiaalista tavoitetta kerryttävät muutkin instrumentit kuin ESR. Rahoituksen ja tavoitteiden pirstaloituminen on riskinä erityisesti vaikuttavuuden näkökulmasta. Selkeä tavoitteiden priorisointi ja kohdentaminen lisäisi ohjelman tuloksellisuutta.

Työvoima- ja työllisyyspolitiikka

Merkittävä osa suomen väestöstä, yrityskannasta ja mm. vieraskielisestä väestöstä on keskittynyt Etelä- ja Länsi-Suomen alueille. Koko Suomen elinvoiman kannalta on tärkeää, että kaikki suuralueet tukevat ja täydentävät toisiaan. Etelä-Suomen merkitys Suomen elinvoimaisuudelle on sen omaa aluettaan laajempi. Koheesiopolitiikan tavoitteena on kaventaa alueiden välisiä eroja. On tärkeää huomioida se, että merkittäviä alueellisia eroja on

myös Etelä-Suomen sisällä keskeisissä elinvoimaa kuvaavissa mittareissa. Suuraluetasolla mitattuna nämä erot katoavat helposti tilastollisten keskiarvojen alle. Ei myöskään tule unohtaa, että ainoaksi kehittyneemmäksi alueeksi luettavan Uudenmaankin sisällä erityisesti sosiaalisissa mittareilla mitattuna epätasa-arvoa esiintyy.

Puhutaanpa sitten alueellisesta elinvoimasta, alueen/yritysten kilpailukyvyn kasvattamisesta tai kokonaisturvallisuuden parantamisesta, vaativat kaikki nämä osaavaa työvoimaa. Vieraskielisten kasvava määrä haastaa yritysten sekä yhteiskunnan vastaanottokykyä. Erityisesti väkirikkaassa eteläisessä Suomessa nämä haasteet vaativat kohdennettuja toimia yrittäjyyden ja yritysten kasvun, työvoiman saatavuuden ja osaamisen edistämiseksi, heijastuen koko suomen elinvoiman hyväksi.

Lisäksi on tärkeää muistaa, että Etelä-Suomen alueella on myös merkittävissä määrin sekä maa, meri- että ilmarajaa Venäjän kanssa. Tämä on vaikuttanut merkittävästi alueen elinvoimaisuuteen ja yritysten toimintaedellytyksiin myös Etelä-Suomessa, heijastuen sitä kautta myös alueen työllisyyteen. Alueella on myös merkittävää potentiaalia jatkossa puolustus- ja kaksikäyttötuotteiden saralla, jos alueen osaamis- ja työvoimapotentiaalia pystytään kasvattamaan.

Sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Ohjelmassa korostuu vahvasti puolustus, kilpailukyky ja maatalous. Sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kuljetaan mukana valtavirtaistettavana toimena, mikä on hyvä ja vaikuttava tapa toimi. Tässä kuitenkin nousee esiin riski, voivatko horisontaaliset periaatteet jäädä muiden tavoitteiden jalkoihin, erityisesti poikkeustilanteissa. Suoraan kohdennettavat toimet sukupuolten tasa-arvoon, yhdenvertaisuuden edistämiseen ja köyhyyden torjuntaan liittyen tuleekin pitää selkeästi esillä ohjelmassa.

Väkirikkaassa Etelä-Suomessa osallisuuteen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät haasteet näkyvät merkittävänä ilmiönä, jotka vaativat suoraa kohdennettua toimintaa. Lisäksi osallisuus on keskeinen teema kokonaisturvallisuuden ja varautumisen näkökulmasta väkirikkaassa Etelä-Suomessa. Tärkeää olisi myös, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden mittarit olisivat mukana tuloksellisuuden määrittelyssä sen varmistamiseksi, että ne kulkevat läpileikkaavasti ohjelman läpi.

Lausunnon laati rahoituspäällikkö Niina Lamberg, Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus